

ПАМ'ЯТНІ ТА ЮВІЛЕЙНІ ДАТИ

ДМИТРО ОНИСИФОРОВИЧ СВІРЕНКО (присвячено 135-річчю від дня народження)

Дмитро Онисифорович Свіренко — член-кореспондент НАН України (гідробіологія), фахівець з біології нижчих рослин, доктор біологічних наук, професор Дніпропетровського державного університету (нині Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара — ДНУ). З його ім'ям тісно пов'язаний розвиток гідробіології в Україні та за її межами.

Народився вчений 24 жовтня (5 листопада) 1888 року в с. Мерчик, Харківської губернії в селянській родині. У 1908 році Д. О. Свіренко вступив на природниче відділення фізико-математичного факультету Хар-

Ц и т у в а н н я: Маренков О.М., Швартау В.В., Шарамок Т.С., Барановський Б.А., Лихолат Т.Ю., Лихолат Ю.В. Дмитро Онисифорович Свіренко (присвячено 135-річчю від дня народження). *Гідробіол. журн.* 2024. Т. 60. № 3. С. 119—121.

ківського університету, який успішно завершив у 1912 році. У цей період наукові інтереси Дмитра Онисифоровича були зосереджені на дослідженні видового складу альгофлори ставків, представники, яких, зокрема, є активними агентами біологічного самоочищення водойм.

З 1918 він працює асистентом професора, а через рік — приват-доцентом Харківського університету. У 1920 році Д. О. Свіренко переїздить до м. Катеринослава (нині м. Дніпро), де його було обрано доцентом кафедри ботаніки Катеринославського університету (нині ДНУ), а з 1921 року — він завідувач кафедри ботаніки даного університету.

У 1923—1927 рр. Дмитро Онисифорович — професор кафедри ботаніки Одеського університету та за сумісництвом директор Одеського ботанічного саду.

У 1922 році з під його пера виходить трьохтомна монографія «Микрофлора стоячих водоемов», як підсумок наукових досліджень альгофлори ставків, проведених у Харківському регіоні. З ініціативи та під керівництвом вченого були проведені експедиції на р. Південний Буг у період з 1925 по 1926 рр. Результати, отримані в ході проведення експедиції, він доповів у 1927 р. на IV Міжнародному лімнологічному конгресі, який проходив у Римі.

У березні 1927 року розпочалось будівництво Дніпровської ГЕС, яке мало на меті створити потужний промислово-енергетичний центр Придніпров'я. В результаті будівництва гребля ГЕС підняла рівень води у р. Дніпро на 37,8 м, що призвело до зміни водних екосистем. Для дослідження фізико-хімічних та біологічних особливостей даних екосистем, у серпні 1927 року було засновано Дніпропетровську державну гідробіологічну станцію, основу якої складав колектив дніпропетровських вчених-гідробіологів, який очолив Д. О. Свіренко. У цьому ж році вчений повертається до Дніпропетровська та очолює кафедру в Інституті народної освіти. У 1928 році конкурсна комісія Управління науки затвердила Дмитра Онисифоровича директором Дніпропетровської державної гідробіологічної станції.

У 1933 році Дніпропетровський університет відновився у складі п'яти факультетів, в тім числі, і біологічного факультету. У цей же рік Дмитро Онисифорович очолив щойно створену кафедру нижчих рослин і гідробіології.

За заслуги в організації та проведенні комплексних наукових досліджень щодо закономірностей формування гідробіологічного режиму Дніпровського (нині Запорізького водосховища) у 1934 році Д. О. Свіренко стає членом-кореспондентом АН УРСР. Підсумком науково дослідної роботи колективу стала 5-ти томна монографія «Дніпровське водосховище» під редакцією Дмитра Онисифоровича.

У період війни з серпня 1941 р. Д. О. Свіренко разом з викладачами та співробітниками біологічного факультету знаходився у евакуації. У цей період він викладає в Оренбурзькому педагогічному інституті, де поєднує викладацьку роботу з науковою: вивчав гідробіологічну характери-

стику р. Урал. Свою останню роботу «Лекарственные растения» вчений написав у 1944 р. незадовго до смерті.

Перу Д. О. Свіренко належить понад 50 публікацій за гідробіологічною тематикою, які були надруковані у наукових вітчизняних та зарубіжних журналах. Частина публікацій складають науково-популярні статті у газетах і журналах.

Наукові традиції вченого знайшли своє продовження у науковій роботі викладачів та науковців кафедри загальної біології та водних біоресурсів, НДІ біології, біолого-екологічного факультету ДНУ. Наукова робота цього напрямку стосується розробки теоретичних та практичних засад формування та функціонування гідробіоценозів в умовах антропогенного навантаження на водні екосистеми для регулювання розвитку водних біоресурсів і стану водних екосистем. Значна увага приділяється розробці режимів користування водними об'єктами; розробці науково-біологічних обґрунтувань; мінімізації негативного впливу антропогенних чинників на водні екосистеми; оцінці якості води; дослідженням з рибництва та аквакультури; вивченню біологічних інвазій та розробці заходів щодо зниження їх негативного впливу; біоіндикації якості водного середовища.

Список використаної літератури

1. Дворецький А. І., Байдак Л. А. Роль дніпропетровської гідробіологічної школи у дослідженні водойм Придніпров'я. *Наук. зап. Терноп. нац. пед. ун-ту. Сер. Біол.*, 2015, № 3—4 (64). 178—181.
2. Федоненко О. В., Шарамок Т. С. Видатні діячі гідробіологічної науки. *Вісник Дніпропетровського університету. Біологія. Екологія.* 2008. 16, 2. 172—177.

*Маренков О.М.,
Швартау В.В.,
Шарамок Т.С.,
Барановський Б.А.,
Лихолат Т.Ю.,
Лихолат Ю.В.*